Αστραπή

Μυτιληναίων Λόγος • Τέχνες • Πολιτισμός

κάθε δεύτερη Πανσέληνο

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ «Ο Θεόφιλος»

Εκδότης - Διευθυντής: Περικλής Φ. Μαυρογιάννης

Ἡ Παρθένος σήμερον
τόν ὑπερούσιον τίκτει
καί ἡ γῆ τό σπήλαιον
τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει.

(Ρωμανός ὁ Μελωδός)

ΦΟΜ 1977

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ 2009

9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ '08

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Μοιράζεται χάρισμα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΕΥΧΟΣ 9 /12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008 - Πανσέληνος

Το περιοδικό α σεληννα *Μυτιληναίων Λόγος - Τέχνες - Πολιτισμός, «μοιράζεται χάρισμα»*

Κυκλοφορεί κάθε δεύτερη πανσέληνο

3 **Εορτασικές Ευχές**

3 **Το κοντάκιο Ρωμανού του Μελωδού στη «Γέννηση του Χριστού»**
του Αθανασίου ΚΑΛΑΜΑΤΑ

3 **ΕΛΕΓΕΙΑ στη μνήμη του αδικοχαμένου 15χρονου μαθητή ΑΛΕΞΗ**
Σαν αντιφέγγισμα
«Η Μπαλάντα του Θεόφιλου». Ποίημα
της Χρυσούλας ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΙΟΥ

4 **Αγιασμένος δαυλός**
«Κομμάτι» από χριστουγεννιάτικο διήγημα
του Βασίλη ΠΛΑΤΑΝΟΥ

5 **Ορφικός ύμνος εις Σελήνην**
Αρχαίο κείμενο - Μετάφραση
του Βασίλη ΠΛΑΤΑΝΟΥ

6 **Το χρώμα της μελαγχολίας στην αιολική ποίηση**
του Στρατή ΠΑΣΧΑΛΗ

8 **«Ο ΦΟΜ δεν είναι μόνο θέατρο, είναι οικογένεια»**
Συνέντευξη του Ανδρέα ΣΕΦΤΕΛΗ
στην Έφη ΣΤΡΑΒΟΣΚΟΥΦΗ

10 **Λεσβιακή διανόηση το χθες και το σήμερα**
του Ραφαήλ ΠΑΠΑΔΕΛΛΗ

13 **Πραγματική και φαινομενική αλήθεια**
του Στράτου Σ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗ

13 **«Τα Κάλαντα»**
Έργο της ναΐφ ζωγράφου
Ελένης ΚΟΥΡΤΖΗ - Χ*ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

15 *«Έργα και Ημέραι» Πολιτισμού*
Μνήμη Δημητρίου Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ
100 χρόνια από το θάνατό του

Εξώφυλλο: **ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ**

Οπισθόφυλλο: ΑΤΖΕΝΤΑ ΦΟΜ

Λογότυπο: **«Α σελάννα» της ζωγράφου Μαρίας ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΗ**

Εσωτερικές σελίδες:

Σκίτσα	★ Μίλτης ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ	σ. 11
	★ Βασίλης ΚΟΝΤΗΒΕΗΣ	σ. 13
Ζωγραφική	★ Ελένη ΚΟΥΡΤΖΗ- Χ*ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ	σ. 13
Φωτογραφίες	★ 4 Φωτογραφίες (ιδιωτ. αρχείο)	σ. 4, 6, 8
	★ 8 Φωτό θεατρικών προγραμμάτων	σ. 8, 9
Background	★ Κ. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ «Μήθυμνα ΙΙ», ξυλογραφία 1971	σ. 6, 10, 12
	★ Γλυπτό αρχαίου φιλοσόφου	σ. 14

Το α σεληννα **«ανοιχτό βήμα» σε όλους τους δημιουργούς**

Όσοι από τους δημιουργούς στο χώρο των Γραμμάτων και Τεχνών επιθυμούν να στείλουν «συνεργασίες» προς δημοσίευση ή να διατυπώσουν απόψεις, σκέψεις ή προτάσεις πάνω σε ευρύτερα Πολιτιστικά θέματα **το «ά σελάννα»** είναι πρόθυμο να φιλοξενήσει κείμενά τους με μόνη παράκληση αυτά να είναι **σύντομα και περιεκτικά.**
(Παράκληση, τα κείμενα σε ηλεκτρονικό αρχείο)

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ «Ο Θεόφιλος» (1977)
Γραφεία: Σαμοθράκης 3 ❖ Ταχ. Θυρ. 68 ❖ 811 00 Μυτιλήνη
Εκδότης - Διευθυντής - Επιμελητής: ΠΕΡΙΚΛΗΣ Φ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ, Πρόεδρος ΦΟΜ
Τηλ. & Fax: (+30) 22510 43533 • Mob: (+30) 6977922979
e-mail: seftelis@yahoo.gr

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση:
PROMOLINE A.E. • Τηλ. & Fax:22510 44054
e-mail: promoline@les.forthnet.gr

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση του περιεχομένου του περιοδικού μόνο με προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη (Ν. 2121/93)

ISSN: 1791-4272

Έκδοση με δαπάνη ΦΟΜ

ΦΟΜ & Ασέβεννα

2009

Σας εύχονται
Καλά Χριστούγεννα & Ειρηνικό - αληθινά Πολιτισμικό το

«Μητέρα σε εκτησάμην
ο πλαστουργός της κτίσεως
και ώσπερ βρέφος αυξάνω
ο εκ τελείου τέλειος»

Το κοντάκιο ΡΩΜΑΝΟΥ του ΜΕΛΩΔΟΥ
στη Γέννηση του Χριστού.

ΗΖΩΣΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ, φως και μυσταγωγία, Σταυρός και Ανάσταση, πάντοτε, για το Γένος των Ελλήνων, αφομοιώνοντας τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό για την αρμονία ανθρώπου και φύσης, αντιμετώπισε τον κόσμο στην ολότητα του. Σε αντίθεση με τις δυτικότροπες απόψεις, εθεώρησε τον πνευματικό και υλικό κόσμο, ως ένα αναπόσπαστο κομμάτι ολάκερης της Δημιουργίας. Τούτο, άνετα μπορεί κανείς να το δει ξεκάθαρα στο απαράμιλλο κάλλος της βυζαντινής υμνογραφίας, ιδιαίτερα στα υμνογραφικά κείμενα του Ρωμανού του Μελωδού.

Δεν θα ήταν υπερβολή να υποστηριχθεί ότι αυτός ο «ελληνοσύρος μάγος», όπως τον χαρακτηρίζει ο Ελύτης, υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους υμνογράφους της βυζαντινής περιόδου. Έκαμε την πρώτη ποιητική εμφάνιση του από τον άμβωνα, όπως μας διασώζει το Συναξάρια του. Αυτό και μόνο, καταδεικνύει το σημείο της θεοπνευστίας. Άσχετα προς την ιστορικότητα ή όχι του θαύματος - το θαύμα είναι ακριβώς η κατάργηση του ιστορικού χρόνου - στεκόμαστε μπροστά στο φυσικό και αυτονόητο για την εποχή του Ρωμανού γεγονός, της κατάποσης τόμου χάρτου. Η θεία έμπνευση εισέρχεται στο φυσικό σώμα του ποιητή, αυτός εγείρεται, πηγαίνει στο ναό και ψάλλει τον περίφημο ύμνο των Χριστουγέννων

«Η Παρθένος σήμερον τον υπερούσιον τίκτει».

Το κοντάκιο εις την Αγίαν Γέννησιν του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, πιστοποιεί ακόμη περισσότερο το ποιητικό κάλλος του Ρωμανού. Με ευφάνταστη εικονοπλασία, ο ατίμητος γλωσσικός θησαυρός του, υμνεί τη Θεία Γέννηση και ιχνηλατεί όλα εκείνα τα εικονιστικά στοιχεία, πάνω στα οποία με μια σχέση μυστική, κατανυκτικά πλέκεται και βλασταίνει ο ριζικός επαναευαγγελισμός ανθρώπου και κτίσης. Μικρό δείγμα, αρκεί για να πιστοποιήσει την άποψη μας:

«Τον αγεώργητον βότρυν βαστήσασα η άμπελος
ως επί κλάδων αγκάλαις εβάσταζε και έλεγεν
Συ ο καρπός μου, συ η ζωή μου, αφού έγνων
ότι και ό ήμην ειμί, συ ο Θεός μου».

Τέτοιο άνοιγμα της γλώσσας, κάμει τη θεολογία του γεγονότος της Σάρκωσης του Θεού, να μετάγεται σε υψηλή λειτουργία και τη χριστιανική σκέψη, να κινείται πάντοτε στο χώρο των προσώπων και όχι στο χώρο των αφηρημένων ιδεών, όπως θα 'λεγε ο π. Γ. Φλωρόφσκυ. Αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία, για όλους εκείνους που θέλουν να είναι τίμιοι με την Ορθοδοξία.

Αθανάσιος ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
Θεολόγος

ΕΛΕΓΕΙΑ
στη μνήμη του αδικοχαμένου
15χρονου μαθητή ΑΛΕΞΗ

Σαν αντιφέγγισμα
Η ΜΠΑΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ

«κομμάτια» από το ποίημα
της Χρυσούλας ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΙΟΥ

..... Της μνημοσύνης μου δεσμώτης
κάθε στιγμή που διάβηκε γυρεύω ν' αναστήσω
κι ας μην εχάρηκα ποτέ
μήτε τον ίσκιο, μήτε τον ανθό της.
.....
..... Τον κόσμο που μου χάλασαν αποβραδίς
εγώ τον ξαναστήλωνα
μονάχα με δυο χούφτες χρώματα...
.....
Τι όμορφη που είναι η ομορφιά
γύρω τριγύρω μου και μέσα στην καρδιά
να την παινέψω, θέλω κι άλλο πόνο ακόμα...
Εγώ δε ζωγραφίζω με τα σύνεργα...
Πετροβολείστε με, ω μοίρες μου, ω ζωή...
Μέσα απ' τον πόνο η ομορφιά γεννιέται.
Πετροβολείστε με...
Τινάζεται ψηλά ό,τι πετροβολιέται...

Τώρα, του κάκου πια η σελήνη
λύνει την ξανθή της κόμη μες τις καλαμιές
και καρτερεί να με μαγέψει...
Άλλον θα βρει να λιγοστέψει
τα συλλοϊκά του...
Να, ο γιαλός την καρτερεί
να πυρπολήσει τα όνειρά του...

Για μένα πια σωπάσαν τα πουλιά,
και μόνη της πικρολαλεί
η τελευταία μου γνώση,
πως η ζωή δεν είναι κανενός...
μα ποιός αντέχει να το νοιώσει,
προτού περάσει αυτά τα σύνορα...
Τα σύνορα... που μήτε τα περνά πουλί
και μήτε χελιδόνι
παρά μονάχα η ψυχή
και μόνη...

Όμως, κι αν έφυγα
κι η στάλα της ζωής μου κύλησε
στο σιωπηλόν ωκεανό,
κάτι μπορεί ν' απόμεινε από μένα
παραπίσω...
Κρατείστε το... κι αν είναι όμορφο πολύ,
θα ξαναζήσω...

ΦΟΜ 1977

Αγιασμένος δαυλός

«Κομμάτι» από χριστουγεννιάτικο διήγημα

του Βασίλη ΠΛΑΤΑΝΟΥ, δημοσιογράφου

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ μεσονύχτι κοιλοπόνεσε η μάνα μου, κ' ίσαμε τα χαράματα με πέταξε. Τρανή συφορά για ένα σπιτικό, γιατί όποιος γεννηθεί με το Χριστό είναι βρουκόλακας, δαιμονισμένος απ' τα γενοφάσκιά του...

Στα δεκαφτά μου παντρεύτηκα. Γυναικάρα με τα ούλα μου. Όλοι λέγανε, με το ξεσηκωμό που είχα, πως θα γιόμιζα τον κόσμο μωρά. Μα, που να γεννοβολήσω. Η Μεγαλόχαρη δεν μ' αξίωσε να γευτώ τέτοια χαρά. Το λέγανε οι παλιοί αθρώποι, πως ήτανε μεγάλη προσβολή που γεννήθηκα ανήμερα με τον Υιγιό Της. Ε, να μην στα πολυλογώ, μαράζωσα από το κακό που μ' εύρηκε. Κι' έταξα... Να το τάμα μου! Δεν θυμάμαι πόσα χρόνια το κάνω.

Το χριστουγεννιάτικο σαραντάμερο σα θα μπεί, σφαλνώ το μύλο, και μέρα νύχτα πελεκώ τούτο το δαυλό με ψαλμουδιές και δέησες. Λιβανίζω και νηστεύω πελεκώντας ίσαμε που να μ' αξιώσει η τρανή Της χάρη να ξαναγεννηθεί ένας Χριστούλης μέσα στις καρδιές όλων μας. Από την ίδια γεννιέται, και γω κάνω την καλομάνα, τη μαμή μ' άλλα λόγια. Ποιος θα το πιστέψει πως γνοιάζουμαι για τους άλλους; Μωρά δεν έχω και παιδιά μου είναι όλ' οι χωριανοί μου. Μονάχα κείνοι, που τούτες τις αγιασμένες μέρες έχουνε βαθιά την πίστη μέσα τους, στοχάζουνται πως θα γεννηθεί ξανά ένας Χριστός στον κόσμο για τη σωτηριά μας.

Με λένε παλαβή, αλλά κανένας δεν έμαθε τόσα χρόνια τούτα που θα σου διηγηθώ. Γι' αυτό σφαλνώ το μύλο. Μονάχα η νύχτα ξέρει τα μυστικά μου.

Ανήμερα της μεγάλης γέννας, τις μικρές ώρες, παίρνω το **Χριστό** και τονε πηγαίνω στο παλιό μοναστήρι του Κουρούκλου. Στερνά από κάμποση ώρα, κατεβαίνει με το κοπάδι του τα πρόβατα και τα νιογέννητα αρνιά ο παπάς των Χυδηριωτών, ο γεροβοσκός Κουδουνάς. Ξοπίσω του οι βοσκοί του Αητού με τις

φαμελιές τους τον ακλουθάνε για να γιορτάσουνε τα Χριστούγεννα στο μοναστήρι. Μέσα στο προσκυνητάρι τοποθετώ τούτο το **Χριστούλη** κι από πάνω του το κόνισμα της Γέννησης. Στα πόδια του οι βοσκοί απιθώνουνε τα αρνιά τους. Προτού χαράξει η αυγή, βγαίνουν οι βοσκοί με τον παπά Κουδουνά στον αυλόγυρο της εκκλησιάς και ψέλνουν όλοι μαζί το «*Η Παρθένος σήμερον τον υπερούσιο τίκτει*». Λογιάζουνε τα μεσούρανα. Αφουγκράζουνται. Κείνη τη στιγμή γεννιέται το «θείον βρέφος»! Όποιος προκάνει και δεί από τ' άνοιγμα τ' ουρανού τη γέννα, κι ακούσει το πανηγύρι που γιορτάζεται απάνου, γίνεται ο βοσκός που θα παρασταθεί γύρω από τη φάτνη. Όπως τότε στη Βηθλεέμ. Αυτός που θα λάχει να είναι ο καλοδεχούμενος στην ουράνια γιορτή, βγαίνει από τους βοσκούς τους γονατισμένους και διαβαίνει κοντά στο **Χριστούλη** που σκάλιζα. Μια άγνωστη δύναμη τονε σπρώχνει και βαδίζει χωρίς να το καταλαβαίνει. Ασπάζεται το νιογέννητο και το παίρνει στην αγκαλιά του. Πόση χαρά!....

Ετούτος ο βοσκός γίνεται ο πιότερο ευτυχισμένος της χρονιάς. Πλούσια τα καλά στο σπίτι, στα γεννήματα και στα ζωντανά του.

Ο πρώτος που αξιώθηκε τη μεγάλη ευτυχία, θυμάμαι, στάθηκε ένας φονιάς. Ναι, μα τον αγιασμένο δαυλό που πελεκώ, σκότωσε! Ο Αχλιόπτας ήτανε ήσυχος, απλός και συστατούμενος άνθρωπος, δεν πείραζε ούτε μέρμηγκα...Να σου πω με δυό λόγια την ιστορία του;

Είχε ένα κοπάδι γίδια και τάβοσκε στα κατατόπια του Κορατσώνα. Ζα ήτανε, φάγανε πεντ' έξη μπολάδες. Με ταχιά, πήγε ο αγροφύλακας και τούκανε μήνυση. Έχασε δεκαπέντε κεφάλια για τη ζημιά πούκανε. Στερνά από κάμποσο καιρό τα ζωντανά ξαναχαλάσανε κάμποσες ελιές σ' ένα χτήμα. Σαν τόμαθε ο αγροφύλακας, πήγε στην πηγάδα κι' έριξε μέσα στ' αυλάκι, που πίνανε τα γίδια, φαρμάκι και τα ψάκωσε ούλα. Πενήντα κεφάλια ζα ξεπαστρευτήκανε στο άψε-σβήσε. Χτυπιότανε ο κακόμοιρος ο Αχλιόπτας, κι η φαμελιά του άρχισε να την κόφτει η πείνα. Μια μέρα παραφύλαξε τον αγροφύλακα, και σαν πέρασε από την πηγάδα, τον άρπαξε και τονε πέταξε μέσα. Δεν μπορέσανε να τονε δικάσουνε, αλλά όλοι ξέρανε πως ήταν ο Αχλιόπτας. Εκειός πρωτοπήρε το **Χριστούλη** και πιστέψαμε πως ήταν αθώος και μετανοιωμένος φονιάς.....

Βασίλης ΠΛΑΤΑΝΟΣ

Ὀρφικός Ὕμνος

Εἰς Σελήνην

Θυμίαμα ἀρώματα

«Κλῦθι, θεά βασίλεια, φαεσφόρε, δῖα Σελήνη,
ταυρόκερως Μήνη, νυκτιδρόμε, ἠεροφοῖτι,
ἐννυχίη, δαδοῦχε, κόρη εὐάστερε, Μήνη·
αὐξομένη καί λειπομένη, θῆλύς τε καί ἄρσην·
αὐγήτειρα, φίλιππε, χρόνου μῆτερ, φερέκαρπε·
ἠλεκτρίς, βαρύθυμε, καταυγάστειρα, λοχεία·
πανδερκής, φιλάγρυπνε, καλοῖς ἀστροισι βρύουσα
ἡσυχίῃ χαίρουσα καί εὐφρόνῃ ὀλβιομοίρῳ·
λαμπετίῃ, χαριτῶδι, τελεσφόρε, νυκτός ἀγαλμα.
ἀστράρχη, τανύπεπλ', ἑλικοδρόμε, πάνσοφε κούρη,
ἐλθέ, μάκαιρ' εὐφρων, εὐάστερε, φέγγει τῷ σῷ
λαμπομένη, σῳζουσα νέους ἱκέτας σέο, κούρη».

(Ὀρφ. ὕμνος 9ος Σελήνης)

Στή Σελήνη

θυμίασμα – ἱερουργία μέ ἀρώματα – μυρωδικά

(μετάφραση)

Καλοάκουσε, θεά βασίλισσα, φωτοφόρε, θεϊκιά Σελήνη,
ταυροκέραιη Μήνη, νυχτοδρόμε, ἀεροπερπάτητη,
νυχτόβια, δαδούχα, κόρη λαμπράστερη, Μήνη,
πού μεγαλώνεις καί λιγοστεύεις, θηλυκιά κι ἀρσενικιά,
φωτίστρα, φίλιππε, στό χρόνο μητέρα, καρπερή,
κεχριμπαρένια, βαριόθυμη, φωτοπερίχητη, νυχτιάτικη,
παντεπόπτρα, φιλάγρυπνη, μέ ὁμορφα ἀστέρια γεμάτη,
στήν ἡσυχία χαρούμενη καί στήν καλόμοιρη νύχτα,
λαμπερή, χαριδότρα, ἀποδοτική, στή νύχτα στόλισμα,
ἀστροαρχόντισσα, μακρόπεπλη, καμπυλόγραμμη, πάνσοφη κούρη,
ἔλα, μακάρια, πολύγνωμη, καλητάστερη, μέ φέγγος τρίδιπλο
πού λάμπεις, πού σώζεις τούς νέους ἱκέτες σου, κούρη.

Βασίλης ΠΛΑΤΑΝΟΣ

(Σελήνη – κόρη (κούρη) Ὑπερίωνος – ἀδερφή Ἑλένης – φεγγάρι)

Στρατής ΠΑΣΧΑΛΗΣ, Συγγραφέας

Το χρώμα της μελαγχολίας στην αιολική ποίηση (*)

Αγαπητοί Φίλοι,

Επαγγελματικές υποχρεώσεις δεν μου επιτρέπουν δυστυχώς να παρευρίσκομαι στην εκδήλωση με θέμα ***Λεσβιακός Λόγος, Τέχνη, χθες και σήμερα*** *που οργανώνει ο εκλεκτός και πάντα δραστήριος φιλοτεχνικός όμιλος Μυτιλήνης «Ο Θεόφιλος» στο επιβλητικό Κάστρο του Μολύβου, κάτω από το ιδιαίτερο φως του Λεσβιακού φεγγαριού. Ωστόσο, παρ' όλη τη φυσική απουσία μου, θεώρησα ότι θα έπρεπε να ακουστούν δύο λόγια σχετικά με το θέμα που διάλεξα να με απασχολήσει, έστω και αν η πίεση των υποχρεώσεων δεν μου επιτρέπει να είμαι όσο αναλυτικός και εμπεριστατωμένος θα ήθελα.*

Η σκέψη μου για το χρώμα της μελαγχολίας στην αιολική ποίηση, ξεκίνησε από μια παρατήρηση που έκανα πρίν από καιρό με αφορμή την ποίηση του **Ελύτη**.

> **Η Σαπφώ για την Αιολίδα είναι κάτι αρχετυπικό.**
>
> **Η φωνή της, τόσο μοναδική και απόλυτη, ταυτίζεται με τη λεσβιακή ζωή και φύση.**
>
> **Όταν ανακαλείς ένα της στίχο, ανακαλείς ένα ολόκληρο τοπίο, μια ανθρωπογεωγραφία, έναν πολιτισμό, ένα σύμπαν...**

Αν φέρει στο νου του κανείς το σύνολο του έργου του θα παρατηρήσει, βέβαια, ότι όλη αυτή η ποίηση, εδραιωμένη στη φύση και τον χαρακτήρα της νησιωτικής Ελλάδας, χαρακτηρίζεται από σφρίγος, χάρη και λάμψη, κι αυτό δεν είμαι, φυσικά, ο πρώτος που το επισημαίνει. Αφελώς, αυτή η εκθαμβωτική αστραπή της έκφρασής του ονομάστηκε από μάλλον κακόπιστους μελετητές μειωτικά αισιοδοξία. Εν τούτοις, ο κόσμος του Ελύτη, αν ξεπεράσουμε αυτή την πρώτη γενική και φευγαλέα εντύπωση, δεν είναι παντού τόσο τέλεια φωτεινός όσο φαίνεται στο πρώτο βλέμμα. Λόγου χάριν, η πρώτη ποιητική του συλλογή ***Προσανατολισμοί***, είναι ένα βιβλίο σύνθετο, όπου η χαρά της νιότης πολλές φορές υπονομεύεται από τόνους θλίψης, η ζωτικότητα του υπερρεαλίζοντος λυρισμού, πολλές φορές σκοτεινιάζει από ένα ελαφρώς ρομαντικό κλίμα γεμάτο από σκούρες μνήμες. Στη δεύτερη, άλλωστε, περίοδο της ποίησης του, μετά το ***Άξιον Εστί***, αυτή η τάση επανέρχεται εντονότερη, ενδυναμωμένη από τις δυσάρεστες εμπειρίες του πολέμου και την υπαρξιακή αγωνία της μεταπολεμικής εποχής, δίνοντας έργα όπου το στοχαστικό και πένθιμο στοιχείο κυριαρχούν, χωρίς βέβαια να λείπει ποτέ η θετική ματιά απέναντι στη ζωή αλλά και η βασική αρχή

της ελυτικής ποίησης που την εκφράζει εμβληματικά ο κάθετος μεσημεριάτικος ήλιος, ως διαρκής αναφορά εξορκισμού, κάθαρσης και δικαίωσης του σκότους της condition humaine.

Μολοντούτο, εάν σκεφτούμε προσεκτικότερα, θα δούμε ότι τα έργα ή τα ποιήματα που είναι πιο άρρηκτα δεμένα με ό,τι αποκαλεί ***«ηλιακή μεταφυσική»*** βαοίζονται κυρίως σε υλικά παρμένα από τον αιγαιακό χώρο των Κυκλάδων, ενώ τα λιγοστά ποιήματα ή τα ένθετα σε μεγάλες συνθέσεις ποιητικά κομμάτια που έχει γράψει με αφορμή τη ***Μυτιλήνη***, χρωματίζονται κυρίως από τα σκυθρωπά, νεορομαντικά, στοιχεία του έργου του που για πρώτη φορά εμφανίζονται, ανάμεικτα με τα φωτεινά και τα υπερρεαλίζοντα, στους ***Προσανατολισμούς***.

Θυμάμαι, για παράδειγμα, το σημείο της ***«Γένεσης»*** από το ***Άξιον Εστί***, όπου η Μυτιλήνη αναδύεται

(*) *Εισήγηση του Σ. Π. στην «Α΄ Θερινή Συνάντηση Πολιτισμού» που έγινε στο Κάστρο Μολύβου (18-8-08)*

μετά από τη φωνή του γκιώνη, στο πλησίασμα της νύχτας, ενώ το αίμα κάποιου που είχε σκοτωθεί γυρνάει στον κόσμο, κι ενώ δεσπόζει η Αγία Μαρίνα με τα δαιμονικά, κι ενώ ένας άγιος ανεβαίνει τον τραχύ ανήφορο, κι ενώ το σκότος γίνεται ένας βαρύθυμος ***πανσές παλιάς πριονισμένης από νοσταλγία σελήνης***. Σ' ένα άλλο ποίημα, τον «***Φυλλομάντη***» από τα ***Ετεροθαλή***, που η σύλληψη και η γραφή του, στην πρώτη του έκδοση σε τετράπτυχο φυλλάδιο από τις εκδόσεις Αστερίας, τοποθετείται στη Μυτιλήνη το 1965, κυριαρχεί η μυστηριακή ανάδυση ενός εφηβικού ασυνείδητου γεμάτου από ερωτικούς ψιθύρους και φωνές φτασμένες από τα βάθη της παιδικής μνήμης σε συνδυασμό με μια εικόνα κατάμαυρη βραδινού περιβολιού κι ενός προγονικού σπιτιού που το στοιχειώνουν άκακες σαύρες και λιωμένα κρύα κεριά. Ενώ από το πολύ γνωστό ***Της σελήνης της Μυτιλήνης Παλαιά και νέα Ωδή***, αρκεί να σας διαβάσω ένα απόσπασμα για να φανεί το ξέσπασμα της εσωτερικής λύτης, αποθησαύρισμα πικρών αισθημάτων που τα πυροδοτεί η λεσβιακή φύση κάτω από το φως της σαπφικής Σελάνας:

Κι ήμουν τόσο θλιμμένος! Μόνο που ήταν νύχτα
Μόνο που έστεκαν τα φύλλα μόνο που ανεξήγητα
Είχα μες στη Μητέρα κατεβεί
Της ηχώς το βάθος το άπατο
Και το μαύρο κομμάτι που αποσπούσε
Από μέσα μου κι έριχνε μες στο πηγάδι
Και το χώμα που έθρυβε κάτω απ' το πέλμα του
Σαν παγώνι φουσκώνοντας το δεντρολίβανο
Μόνο που αδημονούσαν μόνο που πίεζαν το στήθος μου
Ένιωθα ν' αναβλύζουν δάκρυα...

Μακριά τα σπίτια με την ασημένια στέγη
Τ' άλλα παιδιά τ' ανέβαζε η φωνή
Τ' ανέβαζε η φωνή τους με τη φυσαρμόνικα
Μόνο εγώ στα σκαλοπάτια σα διωγμένος έκλαιγα
Και σε παρακαλούσα: πάρε με πάρε με στην αγκαλιά σου
Και παρηγόρησε με που γεννήθηκα!

Εύκολα θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι αυτή η θλιμμένη πτυχή της ελυτικής ποίησης όταν αποδίδει το λεσβιακό περιβάλλον, μπορεί να οφείλεται σε προσωπικές, υποκειμενικές εμπειρίες του ποιητή από το γενέθλιο νησί του.

Ωστόσο, μελετώντας πιο σχολαστικά αυτά τα ποιήματα, βλέπουμε ότι αυτή η αποκλίνουσα από τους κεντρικούς έντονους χρωματικούς τόνους θολή χροιά, όσο κι αν βασίζεται σε βιώματα, αντικειμενοποιείται, παρ'όλα αυτά σε αισθήσεις. Κι ότι πίσω από αυτές τις αισθήσεις κρύβονται αλήθειες της πραγματικότητας και της ιστορίας που τις μετατρέπουν σε αισθήσεις που ανήκουν σε όλους μας, πέρα από το ατομικό και το ψυχολογικό. Ο Ελύτης δεν αποδίδει μια μελαγχολική εκδοχή της αιολικής γης ιδιωτικού χαρακτήρα. Γίνεται δέκτης μιας παράξενης θλίψης που η αρχή της ανιχνεύεται ήδη στα αποσπάσματα της Σαπφώς, γνώρισμα πια της ίδιας της αιολικής φύσης και ψυχής. Όσο κι αν αυτή η αρχαία ποιήτρια πέρασε στο συλλογικό ασυνείδητο σαν η υμνήτρια του έρωτα και του φεγγαριού, *«σαν μια μακρινή μας εξαδέλφη... μελαχρινή, με λουλούδια στα μαλλιά κι ένα κρυφό λεύκωμα γεμάτο στίχους»* όπως τη φαντάζεται ο ίδιος ο Ελύτης, αυτή η ποιήτρια, η τόσο θαρρετά εξομολογητική και τόσο απόλυτα φυσιολατρική στους στίχους της, που ήξερε *«να υποτάξει ένα τριαντάφυλλο, να ερμηνεύσει ένα κύμα ή ένα αηδόνι»*, ήξερε ταυτόχρονα να εκφράζει και την άλλη πλευρά της ζωής, την οδυνηρή και δύσκολη. Οι στίχοι της όλοι είναι κυκλωμένοι από μια αύρα μελαγχολική. Εδώ κι εκεί ακούγεται η φωνή της σπαρακτικά μοναχική και πειστικά θανατη. Η νύχτα, οι ευωδιές και το φεγγάρι γίνονται γι' αυτήν υλικά γεμάτα από έναν βαθύ αισθησιασμό που φτάνει ως την απόγνωση. Η απουσία και το ερωτικό έλλειμμα διαποτίζουν παντού τα κενά της.

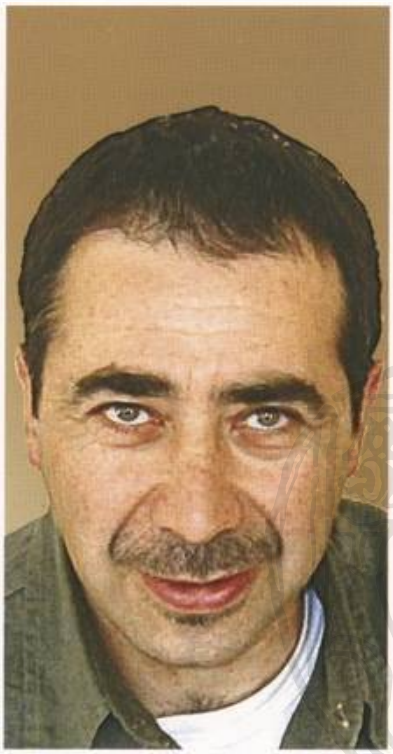
Η Σαπφώ για την Αιολίδα είναι κάτι αρχετυπικό. Η φωνή της, τόσο μοναδική και απόλυτη, ταυτίζεται με τη λεσβιακή ζωή και φύση. Όταν ανακαλείς ένα της στίχο, ανακαλείς ένα ολόκληρο τοπίο, μια ανθρωπογεωγραφία, έναν πολιτισμό, ένα σύμπαν. Με αυτό ως δεδομένο, ο Ελύτης στους σύγχρονους καιρούς, έρχεται να αναβιώσει αυτό το αρχαϊκό σεληνοκεντρικό Spleen, και να συνδεθεί μέσα από τα φωτεινά όσο και τα νυχτερινά μυστήρια του νησιού του με μια καταγωγική θλίψη - μια θλίψη που δεν ανήκει σε κείνον προσωπικά αλλά σε όλα τα συστατικά, φυσικά και ανθρώπινα, σε μια περιοχή της γης όπου εγκαινιάζεται η Ανατολή χωρίς να εγκαταλείπεται η Δύση. Σε αυτό το βαρύ όσο και ηδυπαθές μεταίχμιο, με τα φανταχτερά καλοκαίρια και τους μελανούς χειμώνες όπως το ζωγραφίζει ο Ασημάκης Πανσέληνος, που έκανε κάποτε τον Κόντογλου, την ώρα της θερινής κάψας να νιώσει βυθισμένος «μέσα στ' άπατα μιας λίμνης από πηχτό δηλητήριο», αλλά και τον Σεφέρη κάποιο βράδυ καθώς περνούσε από τη Λέσβο με καράβι να μιλήσει στεναχωρημένος για «μια ειδική ποιότητα ερημιάς».

Στρατής ΠΑΣΧΑΛΗΣ

Αθήνα, 18/8/08

Ο **Ανδρέας Σεφτελής** μιλά στο «Ε» για το ερασιτεχνικό θέατρο,

«Ο ΦΟΜ δεν είναι μόνο θέατρο, είναι οικογένεια»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ στην **ΕΦΗ ΣΤΡΑΒΟΣΚΟΥΦΗ**

Πρωτοδημοσιεύτηκε στην τοπική εφημερίδα «ΕΜΠΡΟΣ» στις 29 Νοε. 2008

Ο Αντρέας Σεφτελής σκηνοθετεί την παράσταση του «Δον Κιχώτη» που παίζεται σήμερα Σάββατο, την Κυριακή και τη Δευτέρα στο Δημοτικό Θέατρο της Μυτιλήνης. Ασχολείται με το θέατρο από τα φοιτητικά του χρόνια, ξεκίνησε από τη θεατρική ομάδα της Παντείου και συνέχισε με σπουδές στη Δραματική Σχολή «Αρχή» της Νέλλης Καρρά και στο STUDIO Στανισλάβσκι του Κόνραντ Γιούρ. Παράλληλα παρακολούθησε σεμινάρια και Workshop πάνω στην υποκριτική στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
Από το 1987 δημιουργεί τη θεατρική ομάδα του ΦΟΜ, ο οποίος ήδη ανέβαζε παραστάσεις τα προηγούμενα 10 χρόνια, και ξεκινά την εκπαίδευση των ηθοποιών μέσω της ψυχοσωματικής θεατρικής έκφρασης, την οποία συνεχίζει μέχρι σήμερα στα μαθήματα του «STUDIO» που γίνονται στο ΦΟΜ.

Παράλληλα από φέτος έχει ξεκινήσει το τμήμα του « Θεατρικού Παιχνιδιού » που απευθύνεται σε παιδιά του Δημοτικού.

★ **Είσαι από το 1987 στο ΦΟΜ και έχεις σκηνοθετήσει πάνω από 20 παραστάσεις με τη θεατρική του ομάδα. Ποια είναι η εξελικτική πορεία αυτής της ομάδας;**

Ξεκινήσαμε αυτήν την ομάδα κάνοντας το STUDIO θεατρικής παιδείας και ασκήσεων σε μια μικρή σοφίτα 20 τετραγωνικών, πάνω από τα παλιά γραφεία του ΦΟΜ, και ανεβάζοντας μια παραστασούλα με 4 μονόπρακτα με τα παιδιά του STUDIO. Τα περισσότερα από αυτά έπαιζαν θέατρο για πρώτη φορά. Αυτή η ομάδα τα επόμενα χρόνια μεγάλωσε και μαζί μ' αυτήν μεγάλωσαν και τα όνειρά της. Μεταφερθήκαμε σε μια αποθήκη την οποία μετατρέψαμε στο σημερινό θέατρο του ΦΟΜ, όπου μπορούμε να ανεβάσουμε τις περισσότερες από τις παραστάσεις μας, πήραμε μέρος σε φεστιβάλ μέσα και έξω από την Ελλάδα, βραβευτήκαμε, ανανεωθήκαμε, αναθεωρήσαμε εαυτούς και αλλήλους, και συνεχίζουμε…

★ **Πόσο ευχάριστη ή δυσάρεστη ήταν αυτή η πορεία όλα αυτά τα χρόνια;**

Η πρόκληση και το συναρπαστικό του πράγματος είναι η συνδιαλλαγή με τους ανθρώπους οι οποίοι δεν έρχονται να κάνουν κάποια δουλειά, δεν υπάρχουν σχέσεις εργασίας στο ερασιτεχνικό θέατρο, αλλά ανάγκη για έκφραση και επικοινωνία.
Οι σχέσεις και η διαχείριση των καταστάσεων απαιτούν ευαισθησία αλλά και ωριμότητα από όλα τα μέλη της ομάδας, γιατί ερχόμενος άγνωστος, πολύ γρήγορα γίνεσαι μέλος μιας οικογένειας από την οποία τροφοδοτείσαι ενεργειακά και την οποία ταυτόχρονα όμως τροφοδοτείς και συ ο ίδιος. Έτσι η ομάδα παραμένει ζωντανή και φθάνει σε αποτελέσματα. Μέσα από αυτές τις διαδικασίες ζήσαμε και ζούμε μαγικές στιγμές, χωρίς βέβαια να αποκλείσω και τις δυσάρεστες, από τις οποίες όμως εκ των

Από τις θεατρικές παραστάσεις του ΦΟΜ

Σκηνοθεσία ΑΝΔΡΕΑ ΣΕΦΤΕΛΗ

πραγμάτων περνάει και η κάθε οικογένεια.

★ **Τι εννοείτε όταν λέτε ότι φθάνετε σε αποτελέσματα;**

Σαν αποτέλεσμα θεωρώ κατ΄ αρχάς την εξέλιξη του κάθε μέλους της ομάδας. Αυτή η εξέλιξη όπως καταλαβαίνετε δεν μπορεί να ονομασθεί ξεχωριστά «προσωπική» η «καλλιτεχνική», είναι μια πραγματικότητα που περικλείει την προσωπική χαρά και αυτογνωσία, παράλληλα με τα αποτελέσματα τα καλλιτεχνικά, που έχουν να κάνουν για παράδειγμα με την απόδοση ενός ρόλου ή την επιτυχία μιας παράστασης. Παλιότερα η προσωπική μου θεώρηση έκλινε υπέρ του καλλιτεχνικού αποτελέσματος και πίεζα προς αυτήν την κατεύθυνση. Τώρα μεγαλώνοντας θα έλεγα πως κλίνω περισσότερο προς τη χαρά, νομίζω ότι μέσα από αυτήν μπορεί να βρεθεί και το μονοπάτι που οδηγεί και στα όποια αποτελέσματα. Να λοιπόν το σημείο της διαδρομής που βρισκόμαστε τώρα.

★ **Ενδιαφέρον ακούγεται…**

Κοιτάξτε, το σημαντικότερο που συμβαίνει όλα αυτά τα χρόνια στη θεατρική μας ομάδα δεν είναι όπως καταλαβαίνετε η παραγωγή θεατρικών παραστάσεων. Είναι ότι έχουμε δημιουργήσει ένα σπίτι, έχουμε φτιάξει ένα χαλί πάνω στο οποίο μπορεί να περπατήσει, να δημιουργήσει και να καταθέσει αυτός που έρχεται. Είναι ένας χώρος που μέσα στη ταχύτητα των πραγμάτων και στην ξεραΐλα των σκουπιδιών που μας κατακλύζουν, μπορεί κάποιος να ακουμπήσει και να ξεδιψάσει…

★ **Αυτό στις μέρες μας μπορεί να θεωρηθεί ρομαντισμός.**

Σίγουρα έχει μια δόση ρομαντισμού, αλλά σε κάθε περίπτωση θεωρώ τους εαυτούς μας πολύ τυχερούς που μέσω αυτού του συλλόγου, που δημιούργησε και προεδρεύει ο **Περικλής Μαυρογιάννης** εδώ και 30 χρόνια, εμείς μπορούμε σήμερα και το ζούμε.

★ **Το « Θεατρικό Παιχνίδι» που ξεκινήσατε από φέτος με τα παιδιά του Δημοτικού βασίζεται πάνω στις ίδιες σταθερές;**

Α τα παιδιά!.. Σε κάνουν να θυμάσαι και να ανακαλύπτεις ξανά αυτό το ον που λέγεται άνθρωπος. Είναι καταπληκτικό το πώς διαχειρίζονται, μέσα στο θεατρικό παιχνίδι που κάνουμε, την ενέργειά τους. Όπως επίσης και τους φόβους τους. Ένα παιδί καβαλάει τους φόβους του, τους κάνει άλογο και τρέχει πάνω σ΄ αυτούς. Αυτό είναι η αποθέωση της ελευθερίας. Γι' αυτό και η ελευθερία των παιδιών είναι μεγαλύτερη από εκείνη των μεγάλων. Αυτά όπως καταλαβαίνετε τα μαθαίνω σιγά-σιγά από την επτάχρονη κόρη μου τη Μαριλένα.

★ **Ποια είναι κατά τη γνώμη σου η κατάσταση των πολιτιστικών πραγμάτων στην πόλη μας τόσο σε σχέση με το θέατρο αλλά και γενικότερα.**

Δυστυχώς το συναίσθημα που νοιώθω για τα τελευταία 15, 20 χρόνια είναι της μεγάλης απογοήτευσης. Θα γελάσετε, αλλά έτσι είναι. Έχουμε την υπόθεση του Αρχαίου μας Θεάτρου η οποία είναι βαθιά νυχτωμένη και βαλτωμένη. Έχω μιλήσει πολλές φορές για τα πολλαπλά οφέλη του νησιού μας και όχι μόνο, από την επαναλειτουργία του, που γίνομαι πλέον φολκλόρ. Δεν μπορώ και δεν θέλω να πιστέψω αυτά που κατά καιρούς ακούγονται, ότι αυτή η υπόθεση είναι χαμένη. Το θεωρώ κεφάλαιο του τόπου και χρέος των αρμοδίων να το διεκπεραιώσουν. Αλλά και γενικότερα τα **πολιτιστικά πράγματα** αυτά τα 20 χρόνια δεν πάνε καλύτερα. **Δεν υπήρξε όραμα**, δεν υπήρξε βούληση και τώρα τα τελευταία χρόνια πλέον, δεν υπάρχουν και χρήματα. Αλίμονο! Έχουμε ζωντανά τα παραδείγματα άλλων ελληνικών πόλεων, βλέπε Καλαμάτα, Ρέθυμνο, Βόλο, Καβάλα και άλλων, που με ανύπαρκτη πολιτιστική παράδοση ή πολύ μικρή σε σχέση με τη δική μας, κατάφεραν εδώ και 10-15 χρόνια και δημιούργησαν **υποδομές** και **θεσμούς** οι οποίοι τώρα στους δύσκολους καιρούς κατορθώνουν και επιβιώνουν.

Πανηγυράκια εφήμερα

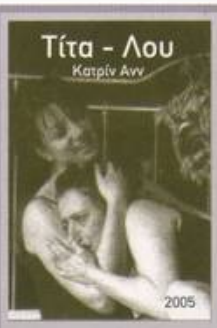
Εμείς στήναμε πανηγυράκια εφήμερα, που κι΄ αυτά χρειάζονται, αλλά όχι μόνο αυτά. Είκοσι χρόνια δεν έχουμε αξιωθεί να φτιάξουμε ένα **θερινό θέατρο** που να μπορεί να φιλοξενήσει με αξιοπρέπεια μια εκδήλωση. Η μόνη αλλαγή τα τελευταία 20 χρόνια που είδα σ΄ αυτήν τη τάφρο του Κάστρου, που είναι έρμαιο των καιρικών και ηχορυπαντικών συνθηκών, είναι η αλλαγή στο χρώμα των πλαστικών καρεκλών από άσπρο σε πράσινο! Η δημιουργική πολιτιστική **ενασχόληση του δυναμικού των νέων της πόλης** είναι ένα μεγάλο κεφάλαιο επίσης. Μπορούν να δημιουργηθούν πολιτιστικές πλατφόρμες που να έχουν σχέση με την ίδια την πόλη , π.χ. με την ιστορικούς τόπους μνήμης (project που μπορεί να συνδυαστεί με τις νέες τεχνολογίες) ή με τον τρόπο ζωής (π.χ. τα σημερινά προβλήματα της ρύπανσης, της ανακύκλωσης κ.λ.π.). Θα μπορούσα να σας πω πολλά πράγματα πάνω σ' αυτά... Ελπίζω όμως σε μιαν άλλη συνάντησή μας... Ευχαριστώ για την όμορφη κουβέντα μας ». ■

Ραφαήλ ΠΑΠΑΔΕΛΛΗΣ, φιλόλογος

Λεσβιακή διανόηση*

Το μακρότατο ιστορικό παρελθόν της χώρας μας έχει δημιουργήσει το προνόμιο σε κάθε γωνιά της, και την πιο ακόμα απόμακρη, να καυχάται για κάποιό της κατόρθωμα στον κοινωνικό, τον εθνικό, τον πολιτιστικό τομέα. Κάποιοι λοιπόν σεμνύνονται για τη συμβολή και την παράδοσή τους στη δημιουργία του ναυτεμπορικού μας μεγαλείου, άλλοι για την καθιέρωση των Ολυμπιακών μας αγώνων, άλλοι για τις θυσίες και την τεράστιά τους προσφορά στο ζήτημα της Εθνικής μας Παλιγγενεσίας. Η Λέσβος μας έχει κάθε δικαίωμα να υπερηφανεύεται για τη διαχρονική της πνευματική συγκομιδή, η οποία ξεκινώντας από τους αρχαιότατους χρόνους εξακολουθεί να καρποφορεί μέχρι σήμερα.

Δε σκοπεύω βέβαια ν' αναφερθώ στις κορυφαίες προσωπικότητες του απώτερου παρελθόντος, που από το λατομείο της Επιστήμης αλλά κυρίως της λογοτεχνίας, έκοψαν με το οξύτατο εργαλείο του γόνιμου πνεύματος τους τεράστιους ογκόλιθους και έθεσαν τα πρώτα και απαραβίαστα από τότε θεμέλια του πολιτισμού. Δε σκέπτομαι δηλαδή να καπηλευθώ, όπως συχνά κάνουμε οι Νεοέλληνες, τις δάφνες των προγόνων μας και να μιλήσω για τη Σαπφώ και τον Αλκαίο, τον Ορφέα, τον Τέρπανδρο και τον Αρίωνα ή για τον Πιττακό και Ελλάνικο τον Μυτιληναίο.

Θα περιοριοθώ στις σημαντικότατες προσωπικότητες του λεσβιακού πολιτισμού, που έζησαν, έλαμψαν και μεγάλυναν το νησί από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα μέχρι τις μέρες μας.

Οι **Λέσβιοι** τότε, υπήκοοι ακόμα της *«αυτού μεγαλειότητος του Σουλτάνου»*, εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο το λεγόμενο τουρκικό Ταντζιμάτ, δηλαδή τις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις, που επιχειρήθηκαν κυρίως με το **Χάτι Σερίφ του Γκιουλχανέ**, το 1839, και το **Χάτι Χουμαγιούν** του 1856, και πάρα τις ψευτοελευθερίες που υποτίθεται ότι θα απολάμβαναν, κατόρθωσαν να αναστυλώσουν την παιδεία τους και να δημιουργήσουν το «**Χρυσό Αιώνα**» της, αρχίζοντας από το 1850 με τους **Νικ. Αργυριάδη**, το **Χριστόφορο Λαίλιο**, το **Γεώργιο Αριστείδη - Πάπη**, **Γρηγόριο Βερναρδάκη** κ.α. και φθάνοντας μέχρι το 1950, με τη συμβολή των σπουδαίων δασκάλων και παιδαγωγών, του **Μίλτου Κουντουρά**, του **Αριστ. Δελή**, του **Σταύρου Παρασκευαΐδη**, του **Παναγ. Σαμάρα**, του **Βασίλη Αρχοντίδη** και πολλών άλλων ισοδύναμων με τους προηγούμενους αναστημάτων.

Αυτή η πρωτόγνωρη ανθοφορία της εκπαίδευσης αποτέλεσε το προοίμιο και το πρελούδιο της λογοτεχνικής έκρηξης, που θ' άρχιζε βέβαια λίγο πριν την απελευθέρωση του νησιού το 1912, αλλά θα κορυφωνόταν κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων μεταπελευθερωτικών δεκαετιών, του 1910, του '20 και του '30.

Ενισχυμένη η **ντόπια διανόηση** από μεγάλα ταλέντα, γεννημένα στα απέναντι αιολικά ακρογιάλια αλλά ξεριζωμένα από τις αξέχαστες πατρίδες τους εξαιτίας των διωγμών του 1914 και 1922, και μεταφυτευμένα στην έφορη πνευματικά Λέσβο, δημιούργησε αξιοθαύμαστα πνευματικά προϊόντα λόγου και τέχνης, που πρόβαλλαν το νησί όχι μόνο στο Πανελλήνιο αλλά και εκτός των ελληνικών συνόρων.

(*) *Εισήγηση του Ρ. Π. στην «Α΄ Θερινή Συνάντηση Πολιτισμού» που έγινε στο Κάστρο Μολύβου (18-8-08)*

Σκίτσο: Μιλ. Παρασκευαΐδης

το χθές και το σήμερα (*)

Με αιχμή του δόρατος την **«Ορδή των Βασιβουζούκων»** δημιούργησαν τέτοια πολιτισμική έκρηξη, ώστε να χαρακτηρισθεί η εποχή τους ως η **«Λεσβιακή Άνοιξη»**. Εκτός των τριών-τεσσάρων γνωστότατων εκπροσώπων της, ήταν τόσο πολλά τα ονόματα των κοινωνών αυτού του καταπληκτικού φαινομένου, ώστε ορρωδώ και αδυνατώ ν' αναφερθώ σε συγκεκριμένα ονόματα, μήπως εμπέσω στο ανόμημα της παράλειψης κάποιου από τους πάμπολλους συντελεστές της.

Δυστυχώς όμως οι περισσότεροι από αυτούς, εκτός από πολύ λίγους γνωστούς στους παροικούντες την Ιερουσαλήμ, έμειναν στην παρασκιά της δημοσιότητας ή παρέμειναν τελείως άγνωστοι και αφανείς, όπως διαβεβαιώνει και ο **Βαγγέλης Καραγιάννης** στη μελέτη του σχετικά με το **Θείελπι Λευκία**, όπου παρατηρεί ότι:

> «Τη Λεσβιακή άνοιξη πολύς κόσμος έξω από το νησί μας τη συνδυάζει και τη μετρά κυρίως με το έργο του **Στράτη Μυριβήλη**... Φοβάμαι όμως πως τους είναι άγνωστα πολλά ακόμα ονόματα και άδηλο το έργο του καθενός. Δεν είναι ώρα και τόπος να υπενθυμίσουμε... τους λόγους που ο ιδιόμορφος αυτός πνευματικός οργασμός με τόσους πρωτοπόρους της γλωσσικής μας αναγέννησης και της νεώτερης ελληνικής λογοτεχνίας δεν βρήκε στον καιρό του μίαν όσο του άξιζε πανελλήνια προβολή και θέση»...

Κι όμως αυτό που συνέβαινε στην περιφέρεια της ελληνικής επικράτειας και μάλιστα σ' ένα νησί αποκομμένο από το «κλεινόν άστυ», ήταν πρωτοφανές και πρωτόγνωρο. Εβδομήντα εφημερίδες και σαρανταεννέα περιοδικά κυκλοφόρησαν στο νησί μας μέχρι το τέλος της 3ης δεκαετίας του 20ου αι. σύμφωνα με τη γνώμη του εγκυρότατου ερευνητή του λεσβιακού τύπου, **Αντώνη Πλάτωνα**. Η ίδια ευτοκία παρατηρήθηκε και σε άλλα είδη του Λογοτεχνικού και Επιστημονικού λόγου, στο διήγημα, τη νουβέλλα, το μυθιστόρημα, τη λαογραφική έρευνα, το γλωσσικό προβληματισμό.

Το φαινόμενο αυτό της **«Λεσβιακής Άνοιξης»** δεν είναι ανερμήνευτο. Αιτία του δεν ήταν μόνο το πρωτόγνωρο βίωμα της ελευθερίας, που ένιωσαν οι Λέσβιοι ύστερα από το 1912, και έσπευσαν δρομέως να καλύψουν τη δυστοκία των πρώτων αιώνων της τούρκικης κατοχής. Δεν είναι επίσης μόνο η μετάγγιση του πνευματικού αίματος των λογίων της προσφυγιάς, που αναζωογόνησαν τον ήδη αφυπνιζόμενο εθνικό οργανισμό. Ήταν και η εποχή που βοηθούσε, η εποχή η μεστή σε συνταρακτικά γεγονότα όπως ο Α' παγκόσμιος πόλεμος και πρίν από αυτόν οι Βαλκανικοί, ο εμφύλιος διχασμός, η μικρασιατική περιπέτεια και η συνακόλουθη καταστροφή. Και είναι κανόνας, οι πλούσιες σε γεγονότα εποχές να εμπνέουν αντίστοιχα μεγάλα λογοτεχνικά έργα.

*

Αυτά, όσον αφορά το πολιτιστικό παρελθόν μας. **Τι συμβαίνει όμως σήμερα**; Μήπως η «Λεσβιακή Άνοιξη» υπήρξε το φωτεινό μετέωρο, το οποίο αφού διέγραψε την εκρηκτική πορεία του εξαφανίστηκε ανεπιστρεπτί; Μήπως συνέβη αυτό που προφήτευσε ο Γύφτος του Παλαμά για την βυζαντινή αυτοκρατορία;

> «Και θα σβήσεις καθώς σβήνουνε λιβάδια
> Από μάιουσες φυτρωμένα με γητειές'
> πιο ανάλαφρα του περασμού σου τα σημάδια
> κι από τις δροοοσταλαματιές...»

Η προσωπική μου άποψη, με όση σεμνότητα μπορεί να εκφράσω αυτήν, είναι ότι η «Λεσβιακή Άνοιξη» δεν παρήλθε, χωρίς ν' αφήσει πίσω της συνέχεια. Πιστεύω ότι και σήμερα υπάρχουν λειτουργοί, που είτε εντός της Λέσβου είτε εκτός αυτής ιερουργούν στο σεπτό θυσιαστήριο του πολιτισμού και της Τέχνης.

Δε θ' αναφερθώ σε συγκεκριμένα ονόματα, γιατί σίγουρα θ' αδικήσω επώνυμους και λιγότερο επώνυμους σκαπανείς της λεσβιακής διανόησης. Είναι όμως γνωστοί οι καταξιωμένοι στους κύκλους των γραμμάτων συμπολίτες μας, οι βραβευμένοι από λογοτεχνικούς συλλόγους ή ανώτατα πνευματικά ιδρύματα του τόπου μας. Είναι γνωστός ο οργασμός εφημερίδων και περιοδικών λεσβιακής αύρας και ενδιαφέροντος καθώς επίσης και οι αφανείς λάτρεις της χορωδιακής μουσικής ή της ζωγρα-

φικής τέχνης. Ακόμα οι αφοσιωμένοι και ανιδιοτελείς εραστές του θεάτρου ή οι «αμετανόητοι» εκδότες ετήσιων ημερολογίων ή επιστημονικού περιεχομένου τόμων, που επιμένουν να κρατούν αναμμένη τη σπίθα του λεσβιακού πολιτισμού, για να μεταλαμπαδεύσουν το φως της στις γενιές που θα ακολουθήσουν.

Κι όπως συνήθως συμβαίνει, **όλη αυτή η πνευματική δραστηριότητα καλύπτεται από το σκότος της άγνοιας ή τη χαρακτηριστική αδιαφορία των ανθρώπων, που θέλουν να στεγάζονται κάτω από τον τιμητικότατο τίτλο της «πνευματικής ηγεσίας»**.

Ποιες όμως είναι οι αιτίες που συμβάλλουν, ώστε, στο νησί που ακόμα πλανιέται πάνω του ο *σαπφικός κέλαδος*, να φαίνεται ότι έσβησε πλέον κάθε *«παγά λαλέουσα»* του ντόπιου πολιτισμού και διανόησης;

Φταίει πρώτ' απ' όλα η **αντιπνευματικότητα της εποχής μας**. Κάθε ιστορική περίοδος έχει και προσδιορίζει τις αξίες της, τις προτεραιότητες, τις αρχές και τις επιδιώξεις της. Και,
είναι τοις πάσι γνωστόν, ότι **η εποχή μας λατρεύει ένα θεό, το χρήμα**. Τα πνευματικά προϊόντα βρίσκονται σε ανεπάρκεια και όπου ευδοκιμούν, συναντούν την πλήρη αδιαφορία ή το καλύτερο τη συγκαταβατική ανοχή του περιρρέοντος κοινωνικού σώματος.

Εμπόδιο επίσης στην ανάπτυξη και ανάδειξη του σύγχρονου λεσβιακού λόγου αποτελεί η *«εικονική»* **πραγματικότητα της εποχής μας**. Το βιβλίο και γενικότερα το λεσβιακό έντυπο έχει ανταγωνιστή του την έγχρωμη εικόνα της τηλεόρασης ή του διαδικτύου. Ο πολίτης εθίζεται ν' «απολαμβάνει» αποχαυνωμένος, εοθίοντας χαμηλοτάτης στάθμης «τροφή», που του προσφέρουν τα Media. Προτιμά λοιπόν την εύκολη λύση αποφεύγοντάς τους όποιους σκοπέλους προβληματισμού, κριτικής ή πνευματικής εγρήγορσης που δημιουργεί η ανάγνωση.

Από την άλλη μεριά **η εποχή μας είναι επίπεδη**. Η πατρίδα μας δε συγκλονίζεται από γεγονότα, που θα μπορούσαν να συγκινήσουν, να διεγείρουν συνειδήσεις, να αφυπνίσουν από το λήθαργο, να οδηγήσουν σε συοπείρωση και κοινή δράση τις λαϊκές μάζες, σε τελική ανάλυση να ενεργοποιήσουν τον ποιητή που θα τα ψάλει ή τον πεζογράφο, που θα τα διεκτραγωδήσει.

Ακόμα ο σύγχρονος **ωφελιμισμός και ατομισμός** δυσκολεύει περισσότερο την κατάσταση. Ο καθένας μας έχει εγκλωβιστεί στα τείχη, που ο ίδιος έχτισε για τον εαυτό του. Ενδιαφέρεται για το ζην, όχι για το ευ ζην. Μοναδική του μέριμνα είναι το εύκολο, το γρήγορο και το ανώδυνο κέρδος. Κουρασμένοι από τη μέριμνα της ζωής απωλέσαμε το συνάνθρωπό και την ανθρωπιά μας. **Homo homini lupus**, όπως θα επαναλάμβανε ο **Θωμάς Hobbes**, αν ζούσε σήμερα. Πού είναι οι **παρέες των βασιβουζούκων**, τα ξενύχτια της ομαδικής τους διασκέδασης, η αλληλοκριτική, οι φιλολογικοί τους καυγάδες, οι γόνιμες συζητήσεις τους. Την αλληλεγγύη του παρελθόντος, παρά τις όποιες οξύτητες, διαδέχθηκε σήμερα ο εγωισμός, η αυτοπροβολή και η υπονόμευση κάθε ευγενούς προσπάθειας στο πολιτιστικό πεδίο δράσης.

Και μαζί μ' όλ' αυτά συνυπάρχει και η αδιαφορία του επίσημου κράτους και των εκπροσώπων του για τα γνήσια πολιτιστικά προϊόντα. Φαίνεται ό,τι ενδιαφέρει, προβάλλεται και χρηματοδοτείται ό,τι θα προσκομίσει ψήφους στην εκάστοτε εξουσία και θα ικανοποιήσει τα φτηνά γούστα των πολλών. Έτσι προτιμούνται ξενόφερτου τύπου καρναβαλικές εκδηλώσεις, που θυμίζουν αντίστοιχες του Ρίο της Βραζιλίας και καμμία σχέση δεν έχουν με τον παραδοσιακό και γνήσιο λαϊκό εορτασμό. Επίσης, αφειδώς χρηματοδοτούνται «πολιτιστικές» εκδηλώσεις τύπου εορτασμού της σαρδέλας, του γαύρου, της μαρίδας και γιατί όχι της... ελληνικότατης ρέγγας! Οι φωτεινές εξαιρέσεις πάντοτε υπάρχουν, που όμως δεν μπορούν να ισοσταθμίσουν το συρμό.

*

Ευτυχώς υπάρχουν ακόμα στον τόπο μας και οι «**αλαφροΐσκιωτοι**», που μην υπολογίζοντας κόπους, θυσίες, έξοδα και ανερμάτιστες κριτικές, εξακολουθούν να πορεύονται δια της «στενής πύλης» τη δύσβατη και μοναχική ατραπό της λεσβιακής λογιοσύνης, ελπίζοντας πως η μικρή μαγιά θα ενεργοποιήσει την ευρύτερη κοινωνική ζύμη.

Αν η **πολιτική εξουσία** θεωρεί «πεταμένα χρήματα» την οικονομική ενίσχυση του **ντόπιου πολιτισμού**, τουλάχιστον με τους μηχανισμούς που σίγουρα διαθέτει, ας φροντίσει για την προβολή των **λεσβιακών πολιτισμικών προϊόντων**, και έξω από τα όρια του νησιού μας, πράγμα ανώδυνο και αδάπανο, **φτάνει μόνο να υπάρχουν οι κατάλληλοι άνθρωποι στις κατάλληλες θέσεις**.

Αλλοιώτικα, είναι λογικό και επόμενο να οβήσει σιγά σιγά ο ενθουσιασμός των ολίγων, να εξαφανιστούν οι Δον Κιχώτες του λεσβιακού πολιτισμού, και αυτό που αποκαλούμε «**ποιότητα ζωής**» και το διατυμπανίζομε σε κάθε ευκαιρία και σε κάθε κατεύθυνση να ταυτισθεί με τα «έπεα πτερόεντα», με όνειρο απατηλό, ανικανοποίητο στόχο και οραματισμό του συνθλιβόμενου από τις μυλόπετρες της βιοτικής μέριμνας τεχνοκρατούμενου ανθρώπου.

Ραφαήλ ΠΑΠΑΔΕΛΛΗΣ

Στράτος Στ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ, φιλόλογος

Πραγματική και φαινομενική αλήθεια

Σκίτσο: Βασ. Κοντήβεης

Ένα απλό περιστατικό μ' έκανε να σκεφθώ, αν αυτά που βλέπομε, ακούμε, τρώγομε κ.λ.π. είναι όντως η πραγματικότης, η αλήθεια η ευχάριστη ή δυσοάρεστη. Αν δηλαδή ο ουρανός είναι χρώματος περίπου κυανού, αν το μέλι είναι γλυκό, αν η μουσική είναι όντως ευχάριστη κ.λ.π.

Έβλεπα λοιπόν μία γάτα που της έδωσα μυτζήθρα ανάλατη, όμως ήταν τυλιγμένη - όχι πολύ - σε ζάχαρη, και της έρριξα ένα κομμάτι, για να την ευχαριστήσω. Όμως εξεπλάγην όταν είδα την γάτα να αποστρέφει το στόμα από το έδεσμα και να φεύγει. Συνέλαβα αμέσως με την λογική του ενοτίκτου μου, ότι η γάτα εγκατέλειψε την ευφραντική μυτζήθρα ένεκα της σακχάρεως, που δεν ήταν δα και πολλή. Άρα η σάκχαρις γι' αυτήν δεν ήταν ευχάριστη, γλυκιά.

Άρχισα να σκέπτομαι, αν, ό,τι για τον άνθρωπο είναι γλυκύ, ισχύει για τα ζώα, τα θηλαστικά κυρίως, που βιολογικώς είναι πλησιέστερα στον άνθρωπο. Αυτές οι διαφορές ισχύουν και για άλλα πράγματα του κόσμου τούτου. Π.χ. μία άλλη γάτα μας, όταν την έβαλα μπροστά

«Τα κάλαντα»

Έργο της αγιασώτισσας ναΐφ ζωγράφου **Ελένης ΚΟΥΡΤΖΗ - ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ** (1917 - 2004)

στον καθρέφτη, απέστρεψε το πρόσωπο, δεν ήθελε να βλέπει τον εαυτό της. Δεν ήθελε να βλέπει ούτε την τηλεόραση.Τότε σκέφθηκα. Η θάλασσα, τα φυτά έχουν αυτό το χρώμα ή μας φαίνεται; Ο αέρας, η μουσική είναι έτσι ή αλλιώς ή μας φαίνεται;

Κατρακυλούσα δηλαδή σιγά-σιγά στον λεγόμενο **Σκεπτικισμό** κατά τον οποίο η λεγομένη **αλήθεια** είναι **φαινομενική**, όχι **πραγματική**. Ή, αν θέλετε, είναι υποκειμενική. Δεν υπάρχει **αντικειμενική αλήθεια**.

Θυμήθηκα και τον στίχο του Παλαμά, **«αγνωσιά μου είν' η γνώση κι' άσκοποί μου οι σκοποί»**. Ο νους μου πήγε και πιο παλιά. Πήγε σε γνώμες σεσοφισμένων, όπως στον **Ηράκλειτο**: **«πιθήκων οσέ κάλλιστος αισχρός ανθρώπων γένει** (ο ωραιότερος πίθηκος είναι άσχημος παραβαλλόμενος μ' ένα οιονδήποτε άνθρωπο). Και η ομορφιά λοιπόν και η ασχήμια και το καλό και το κακό, το δίκαιο και το άδικο κι αν δεν έχουν την σταθερότητα που πιθανόν θα τους έδιδε ένας σοφός ιδεαλιστής, ο **Ξενοφάνης** π.χ. θεωρούμενος ως ο γενάρχης του **ιδεαλισμού**, (καθ' όν τόσον οι αισθήσεις μας, όσον κι ο νούς μας μπορούν να συλλάβουν την αντικειμενική αλήθεια, είναι σχετικά, υποκειμενικά). Και, όμως στον **Ξενοφάνη** (570-480 π.Χ.) αποδίδεται ο λόγος: **«και το μέν σαφές ούτις ανήρ ίδεν, ούτε τις έσται ειδώς. Δόκος** (δοξασία, φαινομενική αλήθεια) **δ' επί πάσι τέτυκται** (υπάρχει)». Άλλωστε και ο ίδιος ο **Χριστός** ερωτηθείς **«τι εστί αλήθεια»** απέφυγε να απαντήσει.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε και τους **υλιστάς** π.χ. ο **Δημόκριτος**, 460-370 π.Χ., ήταν βέβαιος για την αβεβαιότητα της ικανότητας αισθήσεων και νού. **«Ετεή** (αληθώς, τη αληθεία) **ουδέν ίσμεν περί ουδενός»**.

Αυτοί όμως που εβάσταξαν στους ώμους των την **αναλήθεια**, που θολώνει τον κόσμο μας, είναι οι **Σοφισταί**. Έφθασαν να πούν, πως κι αν την ξέραμε, δεν θα μπορούσαμε να την μεταδώσουμε σε άλλους ανθρώπους (την αλήθεια). Αλλά και ο ίδιος ο πολέμιος των σοφιστών **Σωκράτης** με το **«ουδέν οίδα»** δεν συντάσσεται με τους Σκεπτικούς; Στους Σκεπτικούς πρέπει να προσθέσουμε την Κυρηναϊκή Σχολή, την του **Πύρρωνος**, την **Ν. Ακαδημία** κ.ά.

Ο **Σκεπτικισμός** φθάνει μέσω του Μεσαίωνος - Αναγεννήσεως μέχρι σήμερα. Έλεγε ο **Τίμων ο Φλειάσιος** της **Πυρρωνείου Σχολής**: **«Το μέλι ότι εστί γλυκύ ου τίθημι, το δ' ότι φαίνεται ομολογώ»** (περί το 290 π.Χ.) (Το **«τίθημι»** έχει πολλές σημασίες, από του θέτω, διορίζω μέχρι του φρονώ - θεωρώ, νυμφεύω, κάμνω κ.λπ., π.χ. **«έως αν θω τους εχθρούς σου υποπόδιον των ποδών σου»** κ.ά.).

Η **Πλατωνική - ιδεαλιστική Σχολή** θεωρούσε εαυτήν τέκνον της **Ελεατικής (Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων** κ.ά.). Και εδώ, ως προανέφερα ο **Σωκράτης** δεν διστάζει να απορεί, να αμφισβητεί. Δέχονται με τον **Πλάτωνα** την ύπαρξη της αλήθειας σ' ένα τόπο απόκοσμο, όπου το κάθε τι τούτου του κόσμου έχει το **αρχέτυπό** του. Δηλαδή, απ' τον **αρχέτυπον άνθρωπον**, την **αρχέτυπον ομορφιά, μουσική, φύση** κ.λ.π. (που είναι και οι πραγματικές αλήθειες) προέρχονται οι εδώ άνθρωποι, ομορφιές κ.λ.π.

Άρα εδώ, βλέπομε τα **φαινόμενα**, που είναι **«δόκος»**, **«δόξα»**, **σκιά**, αλλ' η **πεπαιδευμένη ψυχή μπορεί να φθάσει στον κόσμο των ιδεών και να δει την Αλήθεια**. Αυτό το κράμα είναι η θεωρία του **Ιδεαλισμού** (ιδέα = μορφή, όπως είδος). Οι **ιδέες - αλήθειες αυτές είναι μέσα στην ψυχή μας, που τις είδε πριν κατεβεί στον παρόντα κόσμο**. Η **τέχνη του εκπαιδευτού** έγκειται στο να φέρει σε τέτοια θέση τον μαθητευόμενο, ώστε η ψυχή του να **αναμνηοθεί τις ιδέες που είδε κάποτε**, και έτσι να μπορεί να διακρίνει την **αλήθεια** («Ανάμνησις»). Άρα, το «γνώθι σ' αυτόν» και το «επισκοπείν όστις είης» (να εξετάζεις ποιος είσαι) είναι βασικοί δρόμοι, που μπορεί να οδηγήσουν στην **αλήθεια**, αλλιώς είσαι ένας **δοκησίσοφος, παραβλώψ**, που τα βλέπεις όλα στραβά νομίζων πως αυτό που βλέπεις εσύ είναι το αληθινό. Είσαι λοιπόν σε λάθος δρόμο, αν δεν εφαρμόσεις το «γνώθι σ' αυτόν» υπό την οδηγίαν ορθού εκπαιδευτού. Συχνά ο **Ιδεαλισμός** γίνεται **δογματισμός** (από τον **Πλάτωνα** μέχρι τον **Καντ**). Δηλαδή από τον **νουν** τα πάντα είναι κατανοητά («καταληπτά»).

Πάντως ο **Σωκράτης**, όπως ο **Χριστός**, δεν κατάφεραν να πείσουν τους συνανθρώπους των, οι οποίοι σε ένα θολό τοπίο, κατακλυζόμενο από πονηρά συμφέροντα, οδηγήθηκαν στο **κώνειο** και την **Σταύρωση**.

Χαρακτηριστικό είναι και το ποίημα του **Αριστομ. Προβελεγγίου** («Εμπρός στο άπειρο» - «Σφιγξ και Πήγασος») όπου η **Σφίγξ** (το μυστήριον, η αμφιβολία - αγνωσία) αρνείται να πει στον **Πήγασο**, που αναζητεί την **αλήθεια** και θέλει να την αγκαλιάσει, λέγοντάς του ότι είναι πέτρινη η αγκάλη της και το αιθέριο κορμί του θα θρυμματισθεί.

«Η ανθρώπινη σοφία ολίγου τινός αξία εστί» κατά **Ξενοφώντα**. Παρά δε την ανανέωση του **Ιδεαλισμού** από τον **Husserl** τον 20ο αι. με την **Φαινομενολογία** του, ο **Σκεπτικισμός φαίνεται να επικρατεί στα ανθρώπινα**.

Στράτος Σ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

100 χρόνια από το θάνατο του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ (1833 - 1907)

Εκδηλώσεις - Συνέδριο για τη συμπλήρωση εκατό χρόνων από το θάνατο του **Δ. Ν. Βερναρδάκη** διοργάνωσε η **Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λέσβου (28 & 29 Νοεμβρίου '08 - Μυτιλήνη)** στην ιστορική αίθουσα τελετών του Πειραματικού Γεν. Λυκείου Μυτιλήνης - Παν/μίου Αιγαίου, με οργανωτική επιμέλεια των: Εταιρείας Αιολικών Μελετών - Εταιρείας Λεσβιακών Μελετών - Συνδέσμου Φιλολόγων Λέσβου - Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης και του Πειραματικού Γεν. Λυκείου - Παν/μίου Αιγαίου.

Κατά την **πρώτη ημέρα (28/11)**, μετά τους «χαιρετισμούς» της **Τιμητικής Επιτροπής** και του **Νομάρχη Λέσβου κ. Παύλου Βογιατζή**, άρχισε η απογευματινή συνεδρίαση υπό την προεδρία του **Παν. Παρασκευαΐδη**, Επίτ. Σχολ. Συμβούλου.

Οι Σύνεδροι εισηγήθηκαν τα θέματα: **Παναγιώτης Δ. Βερναρδάκης**, Διδάκτορας Παν/μίου Φραγκφούρτης, «Βίος και έργα Δ. Ν. Βερναρδάκη», **Άννα Κουρασάνη**, Φιλόλογος, «Ο Δ. Ν. Βερναρδάκης και το Γυμνάσιο Μυτιλήνης», **Θεόδωρος Γραμματάς**, Καθ. Παν/μίου Αθηνών, «Διαδικασίες κειμενικής εγγραφής και σκηνικής απόδοσης της Ιστορίας στο έργο του Δ. Ν. Βερναρδάκη», **Γεράσιμος Ζώρας**, Καθ. Παν/μίου Αθηνών, «Πανεπιστημιακές περιπέτειες του Δ. Ν. Βερναρδάκη», **Χαράλαμπος Γιαννέλλης**, Δ/ντής Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης, «Η ψηφιοποίηση της βιβλιοθήκης του Δ. Ν. Βερναρδάκη».

Κατά τη **δεύτερη ημέρα (29/11)** υπό την προεδρία του **Στρατή Αναγνώστου**, Σχολικού Συμβούλου, Φιλολόγων, μίλησαν οι: **Αθανάσιος Καλαμάτας**, Θεολόγος, «Διαφωτισμός και Αντιδιαφωτισμός στο θεολογικό έργο του Δ. Ν. Βερναρδάκη», **Βασίλειος Μακρυπούλιας**, Φιλόλογος «Το αιώνιο θήλυ στη Φαύστα και την Πάπισσα Ιωάννα», **Κώστας Βαλέτας**, Λογοτέχνης, «Το όραμα του Δημητρίου Ν. Βερναρδάκη», **Γιάννης Χατζηβασιλείου**, Επίτ. Σχολικός Σύμβουλος, «Δ. Ν. Βερναρδάκης και Δημοτικισμός», **Ελένη Ζώρα**, Δρ. Παν/μίου Αθηνών, «Η Φαύστα στο μονοπάτι του χρόνου: Από την τραγωδία του Βερναρδάκη στην κωμωδία του Μποσταντζόγλου».

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας υπό την προεδρία του Καθ. Παν/μίου Αθηνών **Θεόδωρου Γραμματά**, έγιναν οι παρακάτω εισηγήσεις:
Στρατής Αναγνώστου, Δρ. Παν/μίου Αιγαίου, «Ο Δ. Ν. Βερναρδάκης ως Πρόεδρος των Φιλανθρωπικών και Εκπαιδευτικών Καταστημάτων Μυτιλήνης και οι προτάσεις του για τη βελτίωση της εκπαίδευσης».
Παναγιώτης Σκορδάς, Φιλόλογος, «Φίλτατέ μου κ. Βερναρδάκη. Η αλληλογραφία του Δ. Ν. Βερναρδάκη με τον Α. Εφταλιώτη».
Κυριακή Πετράτου, Καθ. Παν/μίου Αθηνών «Νικηφόρος Φωκάς. Το κύκνειο άσμα του Δ. Ν. Βερναρδάκη».
Παναγιώτης Παρασκευαΐδης, Αντιπ/δρος Εταιρείας Αιολικών Μελετών, «Εικαστικές απεικονίσεις του Δ. Ν. Βερναρδάκη».
Τηλέμαχος Μουδατσάκης, Καθ. Παν/μίου Κρήτης, «"Κυψελίδαι" - "Μέλισσα". Το νοβελικό πρόπλασμα και η δραματική του τροπή».

Στο πλαίσιο των τιμητικών εκδηλώσεων έγινε και η παρουσίαση των επανεκδόσεων, που έκανε η Νομαρχία Λέσβου: «Βίος και Έργα Δ. Ν. Βερναρδάκη» του **Μ. Μιχαηλίδη (1909)** και «Αφιέρωμα στο Δημήτριο Βερναρδάκη» του **Παιδαγωγικού Βήματος Αιγαίου (2007)**. **Η έκδοση πρακτικών της ημερίδας «Οι Βερναράκηδες στον πνευματικό βίο» (Ν.Α. Λέσβου, 2005)**. Κοπή **Αναμνηστικού Μεταλλίου** για τα 100 χρόνια από το θάνατό του. Έκδοση **Αναμνηστικού Γραμματοσήμου** και **Φακέλου**.

Ο **Δημ. Ν. Βερναρδάκης (1833 - 1907)** γεννήθηκε στην Αγία Μαρίνα και πέθανε στη Μυτιλήνη. Γονείς είχε τον κρητικό Νικόλαο και τη γεραγώτισσα Μελισσηνή το γένος Τραντάλη.

Φοίτησε στη Φιλοσοφική Σχολή του Οθωνείου Πανεπιστημίου ενώ συνέχισε τις σπουδές του στη Γερμανία και τη Γαλλία και αναγορεύτηκε διδάκτορας.

Επέστρεψε στην Ελλάδα το 1861 και **27ετής έγινε καθηγητής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**. Νυμφεύθηκε την Αγλαΐα Χλυμίτζα.

Το 1869 αντιμετωπίζοντας **σφοδρή πολεμική και φιλολογική εχθρότητα** παραιτείται από το Πανεπιστήμιο και αποσύρεται στη Μυτιλήνη και το κτήμα του στην Αχλαδερή. **Ξαναδιορίζεται στο Πανεπιστήμιο το 1882**, αλλά για τους ίδιους λόγους **παραιτείται οριστικά σε λίγους μήνες** και επιστρέφει στη Μυτιλήνη.

Το συγγραφικό του έργο είναι **Ποιητικό** και **Φιλολογικό**. Ως φοιτητής έγραψε τις ποιητικές συνθέσεις **«Γραομυομαχία»**, **«Περίδρομο»** και **«Πλάνητα»**. Στη φιλολογική αρένα εισήλθε με τον υπέρ του καθηγητή του Ασωπίου λίβελλο **«Το τρωγάλιον του δοκησισόφου»**. Βραβεύεται στο Ράλλειο ποιητικό διαγωνισμό η **«Εικασία»** του. Γράφει τις τραγωδίες **«Μαρία Δοξαπατρή»**, **«Κυψελίδαι»**, **«Μερόπη»**, **«Ευφροσύνη»**, **«Φαύστα»**, **«Αντιόπη»** και **«Νικηφόρος Φωκάς»**.

Φιλολογικά του έργα είναι τα: **«Γραμματική»**, **«Γενική Ιστορία»**, **«Κατήχησις»** και η **Έκδοση των δραμάτων του Ευριπίδη**.

Περιλάλητος είναι ο **«Έλεγχος Ψευδαττικισμού»**, με τον οποίο ο Βερναρδάκης καταφέρεται κατά της έωλης προσπάθειας επιστροφής της γλώσσας μας στην αττική διάλεκτο. ■

30 ΧΡΟΝΙΑ ΦΟΜ

Με άποψη στον Πολιτισμό

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ «Ο Θεόφιλος» • 1977 - 2007
Μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ερασιτεχνικού Θεάτρου (ΑΙΤΑ / IATA)
και της Ομοσπονδίας Ερασιτεχνικού Θεάτρου Αιγαίου (ΟΕΘΑ)
ΘΕΑΤΡΟ • ΜΟΥΣΙΚΗ • ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ • ΕΚΔΟΣΕΙΣ • ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ • ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ • ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ο Στ΄ Τόμος της περιοδικής μας έκδοσης ΜΥΤΙΛΗΝΗ είναι αφιερωμένος στο Ερασιτεχνικό Θέατρο της Λέσβου και του Αιγαίου. Κυκλοφορεί την Άνοιξη ΄09.
Συνεργασίες - κείμενα για το Θέατρο να μας σταλούν μέχρι 10 Μαρτίου ΄09